

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) GARBARSKA 7—2.

Nr. Wilno, dnia 31 lipca 1935 r. 1331.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Dział. Str.

Kronika.

1. Zjazd archeologów w krajach bałtyckich.-
2. Konferencja państw bałtyckich w Skandynawji.-

I. 1.
" "

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

Kronika.

3. Kandydat na dyrektora "Elty".
4. Zaproszenie prof. Romera na odczyty do Paryża.
5. Zmiany personalne w armji.
6. Zmiany w Związku Strzelców.

III. "
" "
" "
" "

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH

Kronika.

7. 10-lecie oddziału T-stwa "Pochodnia" w Radzi-
wiliszkach. -

IV. "

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

8. "Vil.Ryt." o liczebności i sytuacji Litwinów
wileńskich.-

VIII. "

BULETYN KOWIENSKI

WILNO

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILNO) GABARSKA 1-2
WILNO, dnia 31 lipca 1935 r. 1331.

nr.

Treść numeru

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ

Dział. Str.

K r o n i k a

- I. Zjazd archeologów w krajach bałtyckich.
- 2. Konferencja naukowców bałtyckich w Sztokholmie.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WNEĘTRZNEJ I ŻYCIA POLSKIEGO

K r o n i k a

- 3. Kandydat na dyrektora "NITy"
- 4. Zaproponowanie prof. Romera na obywatela Rzeczypospolitej
- 5. Zmiany gospodarcze w sąsiadach
- 6. Zbiory w Związku Strzeleców

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH WIELKOCYFROWYCH NARODOWYCH

K r o n i k a

- 7. 10-letnie obchody T-zaświadczenia "Echodnia" w Rzeszy

VIII. ŻYCIE KULTURY I PRACY INTELIGENCJI W POLSCE

- 8. "Wielki" w dziedzinie i wytworzył

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

Zjazd archeologów w krajach bałtyckich "Paeraleht" z 12.VII.1935 r.: 11 sierpnia rozpocznie się w Tallinie zjazd archeologów państw bałtyckich i skandynawskich. Zjazd potrwa dwa dni. W programie przewidziane jest zwiedzenie wykopalisk archeologicznych w Estonji. W zjeździe wezmą udział wybitni archeolodzy Lotwy, Szwecji, Finlandji, Estonji, Niemiec, Litwy i Polski.-

Konferencja państw bałtyckich w Skandynawji. "Diena" Nr.30 / z VII.1935 r./: W Skandynawji uczuwa się wielkie niezadowolenie powodu przygotowań niemieckich do objęcia hegemonji na morzu Bałtyckiem. Państwa skandynawskie i bałtyckie silnieby na takiej hegemonji ucierpiały. Możliwą jest rzeczą, że Szwecja podejmie inicjatywę zwołania konferencji państw bałtyckich i skandynawskich. Konferencja rozważyłaby wytworzoną sytuację.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

Kandydat na dyrektora "Elty". "Diena"/z VII.1935 r./: Aktualną znowu się stała sprawa nominacji na stanowisko dyrektora "Elty". Sprawa ta zostanie rozwiązana bezpośrednio po powrocie min.Lozorajtisa z zagranicy. Najpoważniejszym kandydatem na dyrektora "Elty" jest redaktor Kamantauskas.

Zaproszenie profesora Romera na odczyty do Paryża. Prasa ryska z 31.VII.1935 r.: Rektor Uniwersytetu Kowieńskiego prof.Romer zaproszony został przez dziekana wydziału prawnego uniwersytetu paryskiego do Paryża dla wygłoszenia odczytu o prawie kłajpedzkim. Prof.Romer ma wyjechać do Paryża w listopadzie.-

Zmiany personalne w armji. Prasa kowieńska z 29.VII.1935 r.: Aktem Prezydenta Państwa naczelnik sztabu i dywizji piechoty gen.por.Giedrys został mianowany dowódcą III pułku piechoty gen.płk.Zilis - inspektorem artylerji, płk.Witkauskas, - inspektorem piechoty, p.płk.Kalmantas - oficerem dla szczególnych zleceń przy dowódcy armji, p.płk.Sklerius - dowódcą I pułku artylerji, gen.mjr.Reklajtis - dowódcą III pułku kawalerji, p.płk.Traskiewiczzius - komendantem policji, mjr.Kaszkelis dowódcą statku wojennego "Prezydent Smetona". Pozatem dokonano szeregu nominacyj oficerów wyższych stopni.-

Zmiany w Związku Strzelców. "L.Zinios" Nr. 170 / z VII.1935 r./: Wkrótce mają nastąpić w Związku Strzeleckim zmiany organizacyjne, wynikające z nowej ustawy o Związku. Zmiany te dotyczyć będą podziału całej organizacji na poszczególne grupy oraz sposobu musztry i ćwiczeń wojskowych.-

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

K r o n i k a .

10-lecie oddziału T-stwa "Pochodnia" w Radziwiliszkach. "Dzień Polski" z 29.VII.1935 r.: 21 lipca odbył się w Radziwiliszkach obchód związany z 10-leciem istnienia oddziału T-stwa "Pochodnia".-

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

"Vilniaus Rytėjus" o liczebności i sytuacji Litwinów wileńskich. /c.d./ "Wil.Ryt." Nr.Nr.56 i 57 z VII.1935 r. Art.p.t. "Co robić?". Streszczenie: Jasną jest rzeczą, że nauczyciele-Litwini takiego cenzusu nie posiadali. W związku z tem niejednen z nich musiał wy-

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ

K r o n i k a .

Zjazd archeologów państw bałtyckich w Tallinie "Paerlaht" z 13.VII.1985 r. 11 sierpnia rozpoczęła się w Tallinie zjazd archeologów państw bałtyckich i skandynewskich. Zjazd potrwał dwa dni. W programie przewidziano jest zwiedzenie wykopanych archeologicznych wazonów. W zjeździe wezmą udział wybitni archeolodzy: Holm, Szwedzi, Finlandyj, Łotw, Niemcy, Litwa i Polska.

Konferencja naukowa bałtyckich w Skarbie "Dziennik" Nr. 30 z 27.VII.1985 r. W Skandynawii rozważa się wielkie niemieckie plany przygotowane niemieckimi do opanowania na morzu Bałtykiem. Państwa skandynewskie i bałtyckie składają na ten temat żądania. Należy być ostrożnym, ponieważ podjęciem inicjatyw wywołania konferencji państw bałtyckich i skandynewskich. Konferencja rozważyła utworzenia wyłączonego

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WNEĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE

K r o n i k a .

Kandydat na dyrektora "PIT"y. "Dziennik" z 27.VII.1985 r. Aktualną sprawą jest sprawa nominacji na stanowisko dyrektora "PIT"y. Sprawa ta została rozważana bezpośrednio po wyrobie min. Porozumienie z sądami. Wzajemnie ustalają kandydata na dyrektora "PIT"y jest dyktator Kamenskij.

Sprawozdanie prof. Romera z 31.VII.1985 r. Dyktator Uniwersytetu Kownoskiego prof. Romer zaproszony został przez dyktatora Uniwersytetu Prawnego Uniwersytetu Państwowego do wyjazdu na ogólny o prawie hipotek. Prof. Romer wyjechał do Warszawy 27.VII.1985 r.

Zmiany personalne w armii. Pras kowieńska z 29.VII.1985 r. Aktem Prezydenta Państwa uchwalono następujące zmiany personalne: gen. por. Giedrys został mianowany dowódcą III pułku piechoty gen. por. Zilisa - inspektorem dyktator, p. k. Wiktoras - inspektorem piechoty, p. k. Kaimantas - oficerem dla szczególniejszych spraw, p. k. Skleris - dowódcą I pułku artylerii, gen. mjr. Reklis - dowódcą III pułku kawalerii, p. k. Traskiewicz - komendantem policji, mjr. Kaszkelis - dowódcą statku wojennego "Przydeut Smetona". Porozumienie zostało nominacją oficerów wyższych stopni.

Zmiany w Ewidencji Straży w "L. 31.05" Nr. 170 z 27.VII.1985 r. : Wzrost m. j. nastąpił w Ewidencji Strażackiej zmiany organizacyjne, wynikające z nowej ustawy o Ewidencji. Zmiany te dotyczą będą podziału całej organizacji na poszczególne grupy oraz sposobu mszury i dwóch wózków.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH WNIĘSZYCH NARODOWYCH

K r o n i k a .

10-lecie oddziału T-atawa "Pochodnia" w Radziwiłliszkach "Dziennik Polski" z 29.VII.1985 r. 21 lipca odbył się w Radziwiłliszkach obchód związany z 10-letnim istnieniem oddziału T-atawa "Pochodnia".

VIII. ŻYCIE LITWINÓW I PRACY LITERACKIEJ W WILNIE

"Vilnius Rytors" o literaturze i sztuce "Vil. Ryt." Nr. 30 z 27.VII.1985 r. Art. p. t. "Co powiedzieć". Przegląd literatury jest różny, nie ma wyjątków. Litwin tamtego czasu nie pozostawiał. W związku z tem niejednym z nich musiał wy-

stąpić ze szkolnictwa. Z biegiem czasu część nauczycieli-Litwinów zdobyło żądany cenzus przy pomocy różnych kursów, lecz niezadługo i ci nauczyciele musieli wycofać się z litewskiego szkolnictwa, gdyż po żądaniach obywatelstwa, lojalności i cenzusu, przyszła kolej na zakazane podręczniki, braki mieszkaniowe i gwarancje pieniężne. W związku z tem liczba prywatnych szkół zmniejszyła się, natomiast wzrosła liczba litewskich szkół publicznych. Szkoły te dziela się na trzy rodzaje: 1. szkoły z litewskim językiem wykładowym, 2. szkoły polsko-litewskie i 3. szkoły z litewskim językiem, jako osobnym przedmiotem.

W wyniku polemiki polsko-litewskiej na temat szkolnictwa lit. w Wileńszczyźnie, "Kurjer Wileński" Nr.85 zamieścił wykaz szkół litewskich, zaś "Vil.Rytojus" /Nr.29,30,31,33,35,36,37,39/ podał inne dane. Między obu wykazami wytworzyła się duża różnica. Przedstawia się ona, jak następuje:

B y ł o w W i l e ń s z c z y ź n i e.
Według "Kurj.Wileńskiego"   Według "Vil.Rytojus"

	Lit.szkół publ. i uczni.	Lit.szkół publ.i uczni.
a/		
Pow.święciański	14 - 926	3 - 104
" wil.trocki	18 - 926	8 - 365
" brasławski	1 - 29	-
" oszmiański	1 - 32	-
" lidzki	4 - 199	2 - 95
" suwalski	3 - 205	1 - 39
b/		
	litewsko-polskie	litewsko-polskie
Pow.święciański	38 - 2.649	13 - 676
" wil.-trocki	19 - 1.448	8 - 493
" brasławski	-	1 - 29
" lidzki	2 - 221	2 - 70
	z językiem litewskim jako przedmiotem.	z językiem litewskim jako przedmiotem.
c/		
Pow.święciański	29 - 2.467	13 - 970
" wil.-trocki	1 - 185	5 - 243
" oszmiański	5 - 320	1 - 6
" lidzki	7 - 446	3 - 53
" suwalski	12 - 939	6 - 330
" grodzieński	7 - 515	4 - 193

Gdy teraz zestawić dane o wszystkich trzech rodzajach szkół, wypadnie różnica następująca:

	W/g "Kurj.Wil."	W/g "Vil.Rvt."
a/ szkół - 41, uczni - 2.069	a/ szkół -14, uczni - 603	
b/ " - 59 " - 4.318	b/ " -24, " 1.348	
c/ " - 67 " - 5.154	c/ " -31, " 1.789	
Ogółem szkół -167, uczni -11.541	Ogółem - 69 uczni 3.740	

Różnica więc jest olbrzymia. "Kurj.Wil" podaje 167 szkół i 11.541 uczniów, zaś "Vil.Rvt." 69 szkół i 3.740 uczniów. Po czyjej stronie jest słuszność? "Kur.Wil." czerpał swe wiadomości z instytucyj rządowych, "Vil.Rvt." natomiast opierał się na komunikatach z danych miejscowościach. "Vil.Rvt." zarzucił "Kurjerowi Wileńskiemu" że stan oświaty litewskiej w Wileńszczyźnie podany przez "Kurjera" nie odpowiada stanowi faktycznemu. Mimo to "Kur.Wil." przeciwko temu nie zaoponował. Z tego już można wnioskować po czyjej stronie jest słuszność.-

W 1933-34 r. wileński "Rytas" miał 17 szkół i 697 dzieci, święciański "Rytas" 27 szkół i 1.377 dzieci, "Kultura" miała 4 szkoły i 167, wrzście litewskich szkół publicznych było 69 i 3.740 dzieci.

W wyniku polemiki polsko-litewskiej na temat szkolnictwa lit. w Wilnie, w "Kurjer Wileński" Nr. 85 zamieścił wykaz szkół litewskich, zaś "VII Rytus" Nr. 28, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

Wykaz szkół litewskich w Wilnie

Lit. szkół publ. i uczył.		Lit. szkół publ. i uczył.	
Pow. świeżicki	14 - 988	Pow. świeżicki	13 - 978
" wileński	18 - 986	" wileński	8 - 493
" brzeski	1 - 39	" brzeski	1 - 39
" oszmieński	1 - 32	" oszmieński	2 - 92
" lidziński	4 - 199	" lidziński	1 - 39
" nowicki	3 - 205		
Litewsko-polskie			
Pow. świeżicki	38 - 2.649	Pow. świeżicki	13 - 978
" wileński	18 - 1.448	" wileński	8 - 493
" brzeski	-	" brzeski	1 - 39
" lidziński	2 - 221	" lidziński	2 - 70
Litewsko-polskie			
Pow. świeżicki	39 - 2.437	Pow. świeżicki	13 - 970
" wileński	1 - 182	" wileński	2 - 242
" oszmieński	5 - 320	" oszmieński	1 - 8
" lidziński	7 - 443	" lidziński	2 - 72
" nowicki	13 - 229	" nowicki	2 - 220
" świeżicki	7 - 212	" świeżicki	4 - 193

Użyte dane zestawione o wszystkich trzech rodzajach szkół, wypisane różnicą następującą:

Wg. "Kurj. Wileński"		Wg. "VII Rytus"	
a) szkół - 41, uczył. - 2.089	b) " - 28, " - 4.218	a) szkół - 14, uczył. - 608	b) " - 24, " - 1.348
c) " - 67, " - 2.154	c) " - 81, " - 1.789		

Ogółem szkół - 187, uczył. - 11.241

Różnica więc jest olbrzymia. "Kurj. Wileński" podaje 187 szkół i 11.241 uczniów, zaś "VII Rytus" 69 szkół i 2.740 uczniów. Po czytelnej stronie jest słuszność? "Kurj. Wileński" co prawda swe wiadomości z innej strony czerpie z "VII Rytus", natomiast opiera się na komunikatach z różnych miejscowości. "VII Rytus" z kolei "Kurjerowi Wileńskiemu" ze stanem szkoły litewskiej w Wilnie. Mimo to "Kurj. Wileński" przeliczając nie odpowiada stanowi faktycznemu. Z tego już można wnioskować po czytelnej stronie jest słuszność.

W 1935-36 r. wileński "Rytus" miał 14 szkół i 697 uczniów, świeżicki "Rytus" 27 szkół i 1.377 uczniów, "Kurjer" miał 4 szkoły i 187, wreszcie litewskich szkół publicznych było 69 i 2.740 uczniów.